

Einde aan gebruik chemische gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw

Op 8 juni jongstleden stuurde staatssecretaris Mansveld (I&M) een brief aan de Tweede Kamer met de voorgenomen wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Dit besluit regelt een verbod op het vermijdbaar gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. Het betreft het niet toestaan van het gebruik van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen op verharde terreinen vanaf begin 2016 en overige (onverharde) terreinen vanaf eind 2017. RIWA gaat er van uit dat alle maatregelen, inclusief die van de ons omringende landen, er toe zullen leiden dat de aantallen overschrijdingen van glyfosaat en AMPA op de innamepunten drastisch zullen verminderen.

Met de toepassing van preventieve maatregelen en van niet-chemische onkruidbestrijdingstechnieken kan het onkruid worden bestreden tot de in de praktijk gewenste niveaus. De meest voorkomende preventieve maatregel is een onkruidwerend ontwerp van de buitenruimte, waardoor bestrijding niet of minder vaak hoeft plaats te vinden. Met 'niet-chemische onkruidbestrijding' worden de technieken voor mechanische of thermische onkruidbestrijding bedoeld. Onkruid wordt dan met borstels of een maaier bestreden, of met selectieve warmtetoediening, vooral via hete lucht of heet water.

Vanaf eind 2017 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op onverharde oppervlakken buiten de landbouw niet meer toegestaan. Er zijn wel enkele uitzonderingen gemaakt. Voor een aantal terreinen zijn nog onvoldoende niet-chemische technieken en methoden beschikbaar om ziekten, plagen en onkruiden effectief te bestrijden. Dat is het geval op sport- en golfterreinen, in bepaalde siertuinen en op recreatiebedrijven, voor zover het gaat om de onverharde oppervlakken. Hiervoor wordt een zogenaamde *Green Deal* opgesteld.

Besluit zorgt voor een *level playing field* in de regio

De maatregelen die Nederland nu neemt passen goed bij het beleid in de ons omringende landen. Duitsland hanteert een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op openbare terreinen, zoals tuinen, sport- en golfterreinen of speelplaatsen, met de mogelijkheid van ontheffing in het algemeen belang. Toepassing van een gewasbeschermingsmiddel met een laag risico is toegestaan. In Vlaanderen mogen vanaf 1 januari 2015 geen gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast op alle terreinen die bij een openbare dienst behoren of daarvoor ten dienste staan. Op verharde oppervlakken van andere terreinbeheerders die groter zijn dan 200 m² en alle terreinen die toegankelijk zijn voor publiek of kwetsbare groepen die 'nog niet pesticidenvrij te beheren zijn', mogen nog wel gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast, maar is pleksgewijze toediening voorgeschreven. Langs oppervlaktewater geldt een spuitvrije zone van zes meter breed. Bij (her-)aanleg van die terreinen moet een

'pesticidentoets' worden uitgevoerd, waarin de mogelijkheden voor een onkruidwerend ontwerp worden onderzocht. In Wallonië is de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de openbare ruimten vanaf 1 juli 2014 verboden, tenzij de regering kiest voor een toepassing onder voorwaarden. De voorwaarden behelzen onder meer de uitvoering van een plan, met daarin kwantitatieve doelstellingen en maatregelen, met het 'streven naar het niet aanwenden van gewasbeschermingsmiddelen ('zero fyto') op het geheel van de openbare ruimten voor uiterlijk 31 mei 2019'.

Frankrijk verbiedt publiekrechtelijke rechtspersonen om met ingang van 31 december 2016 gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken in bepaalde, door het brede publiek bezochte ruimten. Het verbod wordt per 1 januari 2022 uitgebreid tot het niet-professioneel gebruik. Doel van de wet is met name stimulering van het gebruik van niet-chemische methoden en technieken en de bescherming van de volksgezondheid. De maatregelen gelden niet voor gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico, voor middelen waarvan het gebruik toegestaan is in de biologische landbouw (Verordening (EG) nr. 889/2009), voor middelen die zijn vrijgesteld voor gebruik in noodsituaties en voor landbouwmiddelen die staan vermeld op een nationale lijst. Deze nationale lijst zou zijn bedoeld voor zogenoemde 'biocontrol-producten', voor zover die bestaan uit basisstoffen zoals bedoeld in artikel 23 van de Europese toelatingsverordening.

Verkoop van glyfosaat aan particulieren aan banden?

De Franse minister van Milieu Ségolène Royal heeft op 14 juni 2015 bekend gemaakt dat ze tuincentra vraagt om de vrije verkoop van de onkruidverdelger Roundup te staken. Deze mededeling werd in sommige media gepresenteerd als zou Frankrijk de verkoop van glyfosaat aan particulieren verbieden, wat weer zorgde voor de nodige opschudding. Op 4 maart 2014 nam de Nederlandse Tweede Kamer een motie aan van de Partij voor de Dieren waarin de regering verzocht werd om de verkoop van glyfosaat aan particulieren per november 2015 te verbieden. Daarop kondigde de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu de doelstelling aan om specifiek voor de werkzame stof glyfosaat de verkoop aan particulieren in 2016 ten minste te halveren. Dit wordt geëvalueerd en zo nodig leidt dit tot een uitbreiding van het gebruiksverbod. Hierop maakte Intratuin via een persbericht van 8 mei 2014 bekend per direct alle onkruidbestrijdingsmiddelen met de stof glyfosaat onbestelbaar te maken voor haar winkels in Nederland. Ook Praxis en Ranzijn tuin & dier haalden glyfosaathoudende middelen van het schap Niet alle handelaren reageren echter op vergelijkbare wijze. Zo kun je momenteel als particulier nog glyfosaathoudende middelen aanschaffen bij zaken als Gamma, Life & Garden en Formido. Karwei maakte het helemaal bont door glyfosaathoudende middelen in maart 2015 in de aanbieding te doen: 2+1 gratis! Inmiddels hebben Karwei en Gamma aangekondigd volgend jaar te stoppen met de verkoop van glyfosaathoudende middelen.

Metolachloor zorgt voor innamestop Rijn

In de tweede week van mei werden verhoogde concentraties metolachloor gedetecteerd op grensmeetstation Bimmen-Lobith. Hierop is de inname van water uit het Lekkanaal bij Nieuwegein door Waternet enige tijd gestaakt.

Tussen 8 en 13 mei waren de concentraties metolachloor hoger dan 0,1 µg/l bij Bimmen en Lobith, zoals blijkt uit onderstaande figuur. Dit voorval doet sterk denken aan eenzelfde situatie in 2012, toen er eind mei vier dagen beperkte inname bij Nieuwegein was vanwege deze stof [zie [RIWA jaarrapport 2012](#)]. Naar aanleiding van die verontreinigingspiek is destijds onderzoek verricht binnen de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR). Hieruit kwam naar voren dat metolachloor is toegepast op het grote maïsareaal in de zuidelijke Palts, en meer nog in de noordelijke Elzas. Vervolgens is als gevolg van zware neerslag metolachloor uit een vrij groot landbouwgebied uitgespoeld en via beken naar de Rijn gestroomd. Nog meer zware neerslag in het intensief agrarisch gebruikte oostelijke deel van Rheinhessen zou ervoor kunnen hebben gezorgd dat er nog meer is vrijgekomen [zie [ICBR rapport 205](#)].

Sinds 30 november 2002 is het racemisch mengsel van R- en S-isomeren van metolachloor niet langer toegelaten als werkzame stof in de Europese Unie (Verordening 2002/2076/EG). Vanaf 1 april 2005 is een mengsel van 80-100% S-metolachloor en 0-20% R-metolachloor in de Europese Unie toegelaten als herbicide tot 31 maart 2015 (in 2012 verlengd tot 31 juli 2017). Het middel wordt ingezet bij de teelt van onder andere maïs, bieten, cichorei, witlof, aardbeien, tulpen en bonen.

Wisselingen in bestuur RIWA en IAWR

Er zijn enkele wisselingen opgetreden in de besturen van RIWA-Maas, RIWA-Rijn en IAWR. Aanleiding hiervoor waren de aankomende pensionering van Martien den Blanken en het vertrek van Peter Vermaat naar Enexis.

Met ingang van 1 januari 2015 is Geert Dekegel van Vivaqua Peter Vermaat van Evides opgevolgd als voorzitter van het bestuur van RIWA-Maas. Na het vertrek van Vermaat bij Evides medio 2014 vulde Dekegel reeds het waarnemend voorzitterschap van RIWA-Maas in. De plek van Evides in het bestuur van RIWA-Maas is ingevuld door Annette Ottolini, algemeen directeur.

Sinds 2 juni 2015 is Andreas Cerbe van *Arbeitsgemeinschaft der Rheinwasserwerke* (ARW) Martien den Blanken opgevolgd als voorzitter van het bestuur van de *Internationale Arbeitsgemeinschaft der Wasserwerke im Rheineinzugsgebiet* (IAWR). Cerbe maakt sinds 2011 deel uit van het bestuur van Rheinenergie en is sinds december 2014 voorzitter van het bestuur van ARW. Binnen het bestuur van RIWA-Rijn draagt Martien den Blanken van PWN het voorzitterschap over aan Renze van Houten. Van Houten is sinds 1 maart 2015 directeur Drinkwater, Riolering en Afvalwater bij Waternet in Amsterdam. Renze van Houten volgt daarmee de op 8 april gepensioneerde Peter Weesendorp op. De PWN vertegenwoordiging in het bestuur van RIWA-Rijn zal worden overgenomen door Loet Rosenthal, sectormanager Drinkwater bij PWN. Ook bij Oasen veranderde de vertegenwoordiging binnen het RIWA-Rijn bestuur, Henk Ardesch werd opgevolgd door Willem Jan Knibbe hoofd Onderzoek Waterkwaliteit.

